

Қазақстан 2050

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ГЕОГРАФИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒАТТЫ ПАЙДАЛАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ГЕОГРАФИИ И ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ
FACULTY OF GEOGRAPHY AND ENVIRONMENTAL SCIENCES

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың
халықаралық ғылыми конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 6-8 сәуір 2021 жыл

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 6-8 апреля 2021 года

MATERIALS

International Scientific Conference
of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, April 6-8, 2021

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ГЕОГРАФИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒАТТЫ ПАЙДАЛАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ГЕОГРАФИИ И ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ
FACULTY OF GEOGRAPHY AND ENVIRONMENTAL SCIENCES

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың
халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 6-8 сәуір 2021 жыл

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 6-8 апреля 2021 года

MATERIALS

of International Scientific Conference
of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, April 6-8, 2021

«ГИДРОМЕТЕОРОЛОГИЯНЫҢ ЗАМАНАУИ
МӘСЕЛЕЛЕРІ» СЕКЦИЯСЫ

СЕКЦИЯ «СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ
ГИДРОМЕТЕОРОЛОГИИ»

SECTION «MODERN PROBLEMS
OF HYDROMETEOROLOGY»

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ІРІ КӨЛДЕРІ АУМАҒЫНДАҒЫ АТМОСФЕРАЛЫҚ ЖАУЫН-ШАШЫН РЕЖИМІ ТУРАЛЫ

Құрманова М.С.,

Мадиеков А.С. жетекшілігімен

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

e-mail: meruert.kurmanova@mail.ru

Жауын-шашын жер бетіне жаңбыр, қар, бұршақ, шық және қылау түрінде түседі. Олар ауадағы конденсацияланған су буын білдіреді. Жауын-шашын жер үсті және жер асты суларының пайда болуының негізгі факторы болып табылады. 1993 жылдың 22 наурызынан бастап Біріккен Ұлттар Ұйымы жыл сайын тұщы судың маңыздылығын көрсету үшін Дүниежүзілік су күнін атап өтеді. Климаттың өзгеруінің су ресурстарына әсерін зерттеу 1980 жылдардың басында басталды. 1985 жылы Дүниежүзілік метеорологиялық ұйым (ДМҰ) су ресурстарына климат өзгеруінің әсеріне қатысты шолу жариялады. Осыдан кейін су ресурстарына климаттың өзгеруінің әсерін зерттеу және бағалау әдістері ұсынылды.

1970 жылдан бастап жер бетіндегі және тропосферадағы үлестік ылғалдылық жаһандық деңгейде өсті. Болжам бойынша, жаһандық жылыну кезінде жауын-шашын мөлшерінің өзгеруі біркелкі болмайды, сондықтан РТК 8.5 сценарийі бойынша 21 ғасырдың аяғында орта ендіктің құрғақ аймақтарында және субтропикте жауын-шашынның орташа мөлшері төмендеуі ықтимал, ал осы ғасырдың соңына қарай орта ендіктің ылғалды аймақтарында жауын-шашын мөлшері жоғарылауы мүмкін. Солтүстік жарты шардағы атмосфералық жауын-шашынның орташа мөлшері 1901 жылдан бастап 1951 жылға дейін орташа сенімділікпен өсті. 1951 жылдың басы жауын-шашын мөлшерінің күрт өсуімен ерекшеленді. Басқа ендіктер үшін аудан бойынша орташаланған ұзақ мерзімді оң және теріс тенденциялар сенімділіктің төмен деңгейімен сипатталады.

Климат өзгеруінің күн санап артып келе жатқан әсерін ескере отырып, атмосфералық жауын-шашын мөлшерінің өзгеруін бағалау беткей суларының сапасын талдау, болжау және реттеу кезінде қажет. Осыған байланысты жұмыста Қазақстандағы бақылау көлдері орналасқан 6 су бассейндеріндегі жауын-шашын мөлшерінің уақыттық таралу ерекшеліктері қарастырылған. Алынған нәтижелер соңғы онжылдықтағы Қазақстандағы ірі көлдер аймақтарындағы атмосфералық жауын-шашын мөлшерінің өзгерушілігін көрсетеді. Су бассейндері аймағында жылдық жауын-шашын мөлшері өсті. Ертіс, Балқаш-Алакөл, Нұра-Сарысу, Есіл бассейндерінде жауын-шашынның жылдық мөлшерінің 2...4,3 %/10 жылға өсу тенденциясы байқалды. Жылдық жауын-шашынның 0,2 %/10 жылға шамалы төмендеуі Шу-Талас бассейнінде байқалады, ал Жайық-Каспий бассейнінде жылына 0,1 %/10 жылға өсудің әлсіз тенденциясы байқалады. Алынған тенденциялар тек Есіл және Нұра-Сарысу бассейндері үшін статистикалық маңызды.

ГИДРОМЕТЕОРОЛОГИЯНЫҢ ЗАМАНАУИ МӘСЕЛЕЛЕРІ СЕКЦИЯСЫ
СЕКЦИЯ СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ГИДРОМЕТЕОРОЛОГИИ
SECTION MODERN PROBLEMS OF HYDROMETEOROLOGY

ГИДРОЛОГИЯ
ГИДРОЛОГИЯ
HYDROLOGY

<i>Садвакасова Г.Е.</i> Қаратал, Ақсу, Лепсі өзендері бассейндерінің жағдайы	49
<i>Құрманова М.С.</i> Қазақстанның ірі көлдері аумағындағы атмосфералық жауын-шашын режимі туралы	50
<i>Дилдабекова С.Н.</i> Современные опасные экзогенные процессы в бассейне реки Шелек.....	51
<i>Абдуллаева Ә.С.</i> Іле Алатауының солтүстік беткейі орталық бөлігіндегі мұздықтық-мореналық көлдердің калыптасу шарттары	52
<i>Егенберді І.Қ.</i> Жайық-Каспий алабының оңтүстік өзендерінің максимал ағындысын болжау	53
<i>Иманбек А.П.</i> Сырдария өзенінің жылішілік ағындысын есептеу.....	54
<i>Жарылқасын А.</i> Использование новых технологий в орошении в связи с нарастающим дефицитом водных ресурсов	55
<i>Хаметова Г.М.</i> Жетісу Алатауының солтүстік беткейіндегі негізгі өзендердің ең жоғары су өтімі мен тасындылар ағындысын бағалау	56
<i>Бекахмет Г.Б.</i> Іле өзенінің ең кіші ағынын бағалау	57
<i>Нысанбай Е.Б.</i> Балқаш көлінің су теңдестігіне баға беру	58
<i>Азат Е.Е.</i> Нұра-Сарысу алабы өзендерінің ағындысына шаруашылық әрекеттің тигізетін әсерін бағалау....	59
<i>Белдеубаев Е.Е.</i> Об осенних ледовых явлениях озера Балкаш в экстремально холодные и экстремально теплые годы	60
<i>Салаватова Ж.Т.</i> Оценка современных изменений характеристик стока рек г. Алматы.....	61
<i>Zhansykrayev A.R.</i> Water Management Potential of the Catchment Area of the Sharyn River Basin.....	62
<i>Аманова А.Е.</i> Есіл өзені тұстамалары үшін максималды су ағынын анықтау	63

**«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»
атты студенттер мен жас ғалымдардың
халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ**

Алматы, Қазақстан, 6-8 сәуір 2021 жыл

**МАТЕРИАЛЫ
международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»**

Алматы, Казахстан, 6-8 апреля 2021 года

**MATERIALS
of International Scientific Conference
of Students and Young Scientists
«FARABI ALEMI»**

Almaty, Kazakhstan, April 6-8, 2021

ИБ №14389

Басуға 05.04.2021 жылы қол қойылды. Формат 70x100 ¹/₁₆.

Көлемі 24,5 б.т. Тапсырыс №3491. Таралымы 10 дана.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің

«Қазақ университеті» баспа үйі.

Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.

